

**MDB PAA İŞTİRAKÇISI OLAN DÖVLƏTLƏRDƏ
DEMOKRATİYANIN, PARLAMENTARİZMİN
İNKİŞAFININ VƏ VƏTƏNDAŞLARIN
SEÇKİ HÜQUQLARINA RİAYƏT OLUNMASININ
MONİTORİNQİ BEYNƏLXALQ İNSTİTUTUNUN
BAKI FİLİALI**

**“MDB PAA iştirakçısı olan dövlətlərdə demokratik
islahatlar: Azərbaycan Respublikasının təcrübəsi”**

**Seminar materialları toplusu
Lerik, 18 aprel 2017-ci il**

BAKI – 2017

MDB PAA DİMBİ Bakı filialının nəşr etdiyi bu kitaba yerləşdirilən materiallar filialın 18 aprel 2017-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Lerik rayonunda keçirdiyi “MDB PAA iştirakçısı olan dövlətlərdə demokratik islahatlar: Azərbaycan Respublikasının təcrübəsi” adlı seminarda səslənən çıxışların toplusunu əks etdirir.

D 700122 – 08 – 2017, Qrifli nəşr, 2017
210712

© “XXI Əsrin Ziyalıları” MMC, 2017.

*Elman
İmaməliyev,
MDB PAA DİMBİ
Bakı filialının
direktoru*

Ön söz

Hörmətli toplantı iştirakçıları!

Hər birinizi salamlayır və seminarın keçirilməsinə görə başda hörmətli Rövşən müəllim olmaqla Lerik rayon rəhbərliyinə öz dərin təşəkkürümü bildirirəm. Hazırkı seminar bu gün hər bir demokratik dövləti, o cümlədən MDB üzvü olan Azərbaycan Respublikasını düşündürən demokratik islahatlara həsr olunmuşdur. Bu səbəbdəndir ki, MDB PAA iştirakçısı olan dövlətlərdə Demokratiyanın, parlamentarizmin inkişafının və vətəndaşların seçki hüquqlarına riayət olunmasının monitorinqi Beynəlxalq institutunun Bakı filialı olaraq tərəfimizdən bu mövzu böyük elmi-araşdırma işi formatında tədqiq olunmuş, araşdırma işinin nəticələrinə əsasən geniş hesabat tərtib olunaraq rus dilinə tərcümə edilmişdir. Bundan əlavə əldə etdiyimiz nəticələri geniş ictimaiyyətə çatdırmaq üçün sizlərə də 2 dildə paylanmış paylama materialları dərc edilmişdir. Elmi-araşdırma işinin və onunla nəzərdə tutulan bütün fəaliyyətin yekunu bu gün

burada təşkil edilmiş seminardır ki, düşünürəm burada bu mövzuya dair ictimaiyyət nümayəndələrinin fərqli mövzularda səslənəcək çıxışları “MDB PAA iştirakçısı olan dövlətlərdə demokratik islahatlar: Azərbaycan Respublikasının təcrübəsi” mövzusu ətrafında fikirlərimizi ümumiləşdirməyə imkan yaradacaq.

Əziz seminar iştirakçıları! Sizləri seminarda fəal olmağa, səslənən bu və digər fikirlərə münasibət bildirməyə və diskussiyalarda aktiv olmağa dəvət edirəm.

İcazənizlə seminarı açıq elan edir və seminarın işinə müvəffəqiyyətlər arzulayıram. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

*Rövşən Bağırov,
Lerik Rayon İcra
Hakimiyətinin başçısı*

Hörmətli tədbir iştirakçıları!

Öncə rayonumuzun qonaqsevər əhalisi adından Sizi salamlayır və “Xoş gəlmişsiniz!” deyirəm.

Son illər xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev siyasi kursunu uğurla davam etdirən cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan Respublikası dinamik inkişaf edir, mərkəzi şəhərlərlə yanaşı regionlarımız da sürətlə inkişaf edir.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 20 sentyabr 1993-cü il tarixli qərarı ilə MDB iştirakçısı olan dövlətlərin Parlamentlərarası Assambleyasına qoşulmuş ölkəmiz bu qurumun işində də fəal iştirak edir və bu gün Assambleyanın növbəti mütəbər tədbirinin keçirilməsi üçün məkan olaraq həm Ulu Öndərin, həm də cənab Prezidentin həmişə böyük diqqət göstərdiyi ucqar dağ rayonu olan Lerikin seçilməsinə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

XX əsrin sonlarında müstəqil dövlətçilik yoluna qədəm qoymuş Azərbaycan xalqı azad, demokratik, hüquqi cəmiyyət quruculuğu yolu ilə irəliləyərək bütün dövlətlər və xalqlar ilə sülh, dostluq və əməkdaşlıq şəraitində yaşamaq, dünya birliyi ilə sıx inteqrasiya xətti

tutduğunu bəyan etmişdir və bu yola sadıqdır. Bu mənada Azərbaycan Respublikası dünyanın ən mötəbər və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları ilə əməkdaşlığa müstəsna əhəmiyyət verir.

Hörmətli tədbir iştirakçıları!

Ötən il Dövlət müstəqilliyinin 25 illiyini qeyd edən Azərbaycan son illərdə həyata keçirilən müstəqil daxili və xarici siyasət, sosial-iqtisadi strategiya nəticəsində uğurlu inkişaf yolu keçmiş, bütün sahələrdə nailiyyətlər əldə edilmişdir. Ölkəmizdə iqtisadi və ictimai-siyasi sabitlik qorunmuş, dünyanı bürüyən iqtisadi və maliyyə böhranı fonunda Azərbaycan inkişaf tempini saxlaya bilmişdir.

Təkbolunmaz həqiqətdir ki, ölkəmiz real müstəqilliyinə 1993-cü ilin 15 iyunundan başlayaraq, Heydər Əliyevin möhkəm iradəsi, dərin zəkası, xalqımızın Ümummilli Liderə olan sarsılmaz inamı və xalqın iqtidarla həmrəyliyi nəticəsində qovuşmuşdur. Azərbaycan Respublikasının milli mənafelərinin qorunmasına xidmət edən xarici siyasət kursunun işlənilib hazırlanması və gerçəkləşdirilməsi bütövlükdə ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun güclü dövlətçilik təfəkkürü Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq əlaqələrinin düzgün qurulmasına imkan yaratmışdır. Məhz Ümummilli Lider möhtərəm Heydər Əliyevin zəngin idarəçilik təcrübəsi və qətiyyətli mövqeyi sayəsində 70 ildən sonra müstəqilliyini bərpa etmiş Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi dağılmaqdan, parçalanmaqdan xilas edildi, demokratik-hüquqi dövlət quruldu.

Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyası nəticəsində Azərbaycan dünyanın siyasi xəritəsindən silinmək təhlükəsindən, XX əsrin əvvəllərindəki Xalq Cümhuriyyətinin acı taleyini yaşamaq aqibətindən qurtuldu. Ulu Öndərin

müdrikliyi, uzaqgörənliyi, qətiyyəti və dövlətçilik istedadı sayəsində Azərbaycan qısa zaman ərzində təlatümlərdən, sarsıntılardan uğurla çıxaraq gələcəyə inamla baxan bir dövlətə çevrildi.

Azərbaycanın indiki sürətli inkişafının strategiyası, bütün sahələrdə həyata keçirilən köklü islahatların təməl prinsipləri işlənib hazırlandı. 1995-ci il noyabr ayının 12-də hakimiyyətin bölgüsü prinsipinin, icra, qanunvericilik və məhkəmə hakimiyyətinin təsbit edilməsi, ilk dəfə olaraq Ombudsman institutunun və yerli özünüidarətmə orqanlarının yaradılmasını, maddələrinin üçdə birinin insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasını özündə ehtiva edən ilk Konstitusiyanın qəbul edilməsi ilə müasir, demokratik inkişaf yolu seçmiş bir Respublika quruldu.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin sədrliyi ilə Müstəqil Respublikanın qəbul edilmiş ilk Konstitusiyası ilə əsası qoyulmuş demokratik, hüquqi islahatların, beynəlxalq standartlara cavab verən qanunvericilik bazasının yaradılmasının, insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasının, gender bərabərliyinin, azad sözün, mətbuatın inkişafı, insanların sərbəst toplaşmaq azadlıqlarının və demokratik prinsiplərin qəbul edilməsinin nəticəsidir ki, bu gün dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin maliyyə böhranı ilə üzləşdiyi bir vaxtda Azərbaycan dinamik inkişaf edir, xarici dövlətlərdə iri layihələrin icrasına sərmayə qoyur, respublikada sabitlik və əmin-amanlıq hökm sürür.

Ümummilli Liderin milli maraqlara əsaslanmaqla həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasət bu gün onun layiqli varisi-Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən inamla davam etdirilir. Möhtərəm Prezidentin siyasi xəttinin bir neçə aspektinə diqqət yetirməklə onun Azərbaycan dövlətçiliyinin

inkişafına, ölkənin milli maraqlarının müdafiəsinə və iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsinə nə kimi töhfələr verdiyini görmək olar. İlk növbədə Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin başladığı neft strategiyasını uğurla davam etdirdi. Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərlərinin inşasının başa çatdırılması ilə Azərbaycanın bölgədəki lider mövqeyi daha da möhkəmləndirildi. Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu xəttinin çəkilməsi isə Azərbaycanın iri maliyyə tutumlu layihələrin reallaşdırılmasına qadir olduğunu göstərdi. Bütün bunlar həm də Azərbaycanın iqtisadi müstəqilliyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Dövlətimizin əldə etdiyi uğurların və cənab Prezidentin titanik fəaliyyəti ilə reallaşdırılan müstəqil xarici siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan Respublikası diplomatiya sahəsində tarixi qələbəyə imza atmış, dünyada söz sahibi olan bir ölkəyə çevrilmişdir. Bu gün Azərbaycan enerji siyasətinin təkmilləşdirilməsi və nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsi istiqamətində də mühüm uğurlara imza atır, respublikamızın iştirakı ilə Avropanın enerji daşıyıcıları ilə təmin olunmasını yaxşılaşdırmaq üçün layihələr icra edilir. Ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişafı məqsədilə proqramlar reallaşdırılır.

Bu gün müxtəlif millətlərin və dini konfessiyaların dinc, birgəyaşayış, əmin-amanlıq şəraitində yaşadığı Azərbaycanın dünyaya tolerantlığın nümunəsi kimi təqdim edilməsi heç də təsadüfi deyildir. Cənab Prezidentin müdrik siyasəti ilə ötən ilin “Multikulturalizm ili”, 2017-ci ilin isə “İslam həmrəyliyi ili” elan edilməsi, dünyada tolerantlığın hökm sürdüyü məkan kimi tanınmış respublikamızda müxtəlif mövzularda beynəlxalq forum və idman yarışlarının keçirilməsi Azərbaycanın gündəngünə artan nüfuzunu bir daha təsdiq edir.

Prezident İlham Əliyevin əzmkarlıqla davam etdirdiyi çoxsaxəli islahatlar kursu respublika iqtisadiyyatında böyük uğurlara zəmin yaradıb, hər bir vətəndaşın həyatında irəliləyişlərə səbəb olub. Uğurlu siyasət, bütün sahələrdə qazanılan nailiyyətlər, həm də Azərbaycanın beynəlxalq imicini daha da gücləndirib. Təsadüfi deyil ki, yerləşdiyi regionda iqtisadi və siyasi cəhətdən aparıcı dövlət olan Azərbaycan qısa zaman ərzində üzvü olduğu beynəlxalq təşkilatların işində fərqlənməyi, söz sahibi olmağı bacardı. Dövlət müstəqilliyinin 20 illiyini qeyd etdiyi ərəfədə - 24 oktyabr 2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının BMT Baş Assambleyasında təmsil olunan 193 dövlətdən 155-nin səsini qazanaraq 2012-2013-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməsi, iki dəfə bir ay müddətinə Şuraya sədrlik edərək beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan qərarların qəbuluna imza atması dövlətimizin gündən-günə artan nüfuzunun göstəricisi olmuşdur.

Bu gün Azərbaycanın bütün regionları sürətlə inkişaf edir, sosial problemlər həll edilir və insanların rifah halı durmadan yüksəlir. Regionların belə sürətli inkişafına gedən yolun əsas başlanğıcı, heç şübhəsiz ki, Prezident İlham Əliyevin 11 fevral 2004-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən “Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)” ilə qoyulub. Onun davamı olaraq, dövlət başçısının 14 aprel 2009-cu il tarixli fərmanı ilə təsdiq olunan “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı” və 27 fevral 2014-cü il tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş üçüncü Dövlət Proqramı isə əldə olunan nailiyyətlərin miqyasının daha da genişlənməsinə, bəzi parametrlər üzrə keyfiyyətə yeni mərhələnin əsasının qoyulmasına gətirib

çıxarıb. Burada xüsusi qeyd ediləsi ən vacib məqamlardan biri isə ondan ibarətdir ki, sözügedən proqramların icrası insanların kəndlərdən şəhərlərə axınının qarşısını almış, kənd təsərrüfatının, ümumilikdə isə qeyri-neft sektorunun, o cümlədən emal sənayesinin, xidmət və digər infrastruktur obyektlərinin, turizmin inkişafının təmin olunmasına əvəzsiz töhfələr vermişdir. Bunun bariz nümunələrini biz Lerikdə aydın görürük. Respublikamızda həyata keçirilən uğurlu iqtisadi reformalar, demokratik islahatlar rayonumuzun da sosial-iqtisadi inkişafına ciddi təsir göstərmişdir. Rayonumuzun siması tanınmaz dərəcədə dəyişmiş, bütün ərazilərdə quruculuq-abadlıq işləri böyük vüsət almışdır.

2016-cı ildə rayon üzrə 874, 2013-2016-cı illər ərzində isə 11191 yeni iş yeri açılmışdır ki, bunun da 40 faizdən çoxu daimi iş yerləridir.

Respublika Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu islahatlar nəticəsində son illər əmək haqları və pensiyalar artırılmış, dağ rayonu Lerikdə əhalinin həyat səviyyəsi yaxşılaşmışdır. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, əhaliyə göstərilən rabitə, nəqliyyat və ticarət xidmətləri artmış, şəxsi təsərrüfatlarda mal-qaranın və davarların sayı çoxalmışdır.

Son illərdə cənab Prezidentin üç dəfə rayonumuza səfər etməsi və Lerikin inkişafına həmişə xüsusi qayğı və diqqət göstərməsinin nəticəsidir ki, dağların qoynunda hər cür müasir infrastrukturunu olan bir şəhər tikilmişdir. Küçə və xiyabanlara asfalt döşənmiş, işıqlandırma sistemi yenidən qurulmuş, parklar salınmışdır. Respublika Prezidentinin 20 iyun 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə şəhər statusu verilmiş Lerikdə yeni infrastrukturların, kanalizasiya şəbəkəsinin yaradılması, əhalinin içməli su

təchizatının yaxşılaşdırılması, dayanıqlı və sabit elektrik enerjisi ilə təmin olunması məqsədilə layihələrin icrası, modul tipli elektrik stansiyasının tikintisi həyata keçirilmişdir.

Son illər rayonumuzda 49 yeni məktəb binası, 4 uşaq bağçası, o cümlədən Heydər Əliyev Fondunun maliyyə dəstəyi ilə 100 uşaq yerlik bir uşaq bağçası tikilmiş, 6 məktəb binası əsaslı təmir edilərək müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuşdur. Hazırda iki kənddə 180 şagird yerlik yeni məktəb binalarının tikintisi davam etdirilir, daha üç kənddə isə uşaq sayına görə modul tipli, beş kənddə isə yeni məktəb binalarının tikintisi istiqamətində tədbirlər aparılır. Cənab Prezidentin qayğı və diqqəti ilə Qarabağ əlilləri və Şəhid ailələri üçün 16 mənzilli iki yaşayış binası, 12 nəfər Qarabağ əlili üçün fərdi yaşayış evi tikilmiş, 10 nəfər Qarabağ müharibəsi əlili üçün yeni ev tikintisi davam etdirilir. Təbii fəlakət, ekzogen proseslər nəticəsində evi qəza vəziyyətinə düşmüş 16 vətəndaş üçün dövlət vəsaiti hesabına yeni yaşayış evi tikilmiş, 2 nəfərin evində tikinti işləri davam etdirilir. Rayon mərkəzi xəstəxanası əsaslı təmir edilmiş, 9 tibb məntəqəsi və onlarla sosial obyektlər, inzibati idarə binaları tikilərək istifadəyə verilmiş, bütün dövlət orqanlarında, müəssisələrdə müasir tələblərə cavab verən iş şəraiti yaradılmışdır. Füsunkar təbiətə malik olan Lerikdə 12 turizm-istirahət mərkəzi tikilib istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığı ilə 70 il sovet dövründə belə qaz xətti çəkilməmiş Lerikə 2006-cı ildə mavi qaz verilmişdir. Ölkə başçısının qayğı və diqqəti ilə artıq rayonun 45 yaşayış məntəqəsi tam qazlaşdırılmış, 4 kəndin qazlaşdırılmasında isə tikinti işləri sürətlə aparılır. Görülən ardıcıl işlərin nəticəsi olaraq əhalinin sosial-məişət şəraiti yaxşılaşdırılmışdır.

Ölkə rəhbərinin yol infrastrukturunun yenilənməsi ilə bağlı verdiyi sərəncamlar rayonumuzun da yollarının tikintisinə, əhalinin daha sıx yaşadığı ərazilərə yeni yolların çəkilməsinə şərait yaratmışdır. Cənab Prezidentin müvafiq sərəncamlarına əsasən 27 km-lik Lerik-Qosmalian-Kəlvəz avtomobil yolu inşa edilmiş, 36 km-lik Noda-Şingədulan-Xanagah avtomobil yolunun 18 km-i asfaltlaşdırılmışdır. Noda-Şingədulan-Xanagah yolunun tikintisinin davam etdirilməsi məqsədilə ötən ilin sonunda cənab Prezidentin sərəncamı ilə ayrılmış 6,6 milyon manat vəsait hesabına hazırda yolda tikinti işləri sürətlə aparılır.

Son 10 ildə rayon icra hakimiyyətinin, Milli Məclisin deputatının dəstəyi ilə kənd ara yollarında hər il təmir işləri aparılır, yeni körpülər inşa edilərək istifadəyə verilir. Son illərdə hörmətli deputatımızın dəstəyi ilə ayrı-ayrı kəndlərdə 10-a yaxın körpü tikilərək sakinlərimizin istifadəsinə verilmişdir.

Rayonun elektrik və rabitə təsərrüfatında yenidənqurma işləri həyata keçirilmiş, bütün ərazilərdə elektron tipli ATS-lər qurulmuş, rabitə xidməti müasir tələblər səviyyəsinə qaldırılmış, ən ucqar kəndlərdə belə internetə çıxış təmin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının Qanunları, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları rəhbər tutularaq, qanunçuluğun möhkəmləndirilməsi, hər kəsin qanun qarşısında bərabərliyi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarına hörmət edilməsi, rayonda cinayətkarlığa və hüquq pozuntularına qarşı mübarizə istiqamətində müəyyən işlər görülmüş, rayonda ictimai-siyasi, dini sabitlik yaradılmışdır.

Ölkə Prezidenti tərəfindən yaradılmış siyasi sabitliyin və xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev ideyalarına sadiqliyinin nəticəsidir ki, MDB Parlamentlərarası Assambleyanın da yaxından izlədiyi siyasi kampaniyalar demokratik, şəffaf, mütəşəkkil və yüksək əhval-ruhiyyədə keçirilir.

Ümumiyyətlə müəllifi ümummilli lider Heydər Əliyevin olduğu inkişaf prosesində mühüm yer tutmaqla öz töhfələrini verən Lerik rayonu sözün əsl mənasında inkişaf mərhələsini yaşayır. İnanırıq ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiya onun siyasi kursunun layiqli davamçısı cənab İlham Əliyev tərəfindən bundan sonra da uğurla davam etdiriləcəkdir. Azərbaycanın üzvü olduğu beynəlxalq təşkilatlar da xalqımızın haqq səsinə səs verəcək, dövlətimizin ərazi bütövlüyü təmin ediləcəkdir.